

NOTAT FRA FAGSAMLING VILLE POLLINERENDE ARTER 15.05.2024

Statsforvalteren inviterte til Fagsamling ville pollinerende arter med et program utarbeidet av Ørjan Simonsen og en prosjektgruppe. Presentasjonene fra første del av samlingen er tilgjengelige på nettsiden. Her kommer en oppsummering av gruppearbeidet der deltakerne var delt inn i grupper som roterte mellom fem utvalgte tema. Det kom fram mange gode momenter og vi fikk belyst mange av utfordringene i planlegging, gjennomføring og oppfølging av tiltak. Dette notatet er satt sammen av Ida Ur Storberget, Kristine Orstad, Linn Maria Flølo, Marlin Øvergård Løvås og Hans Martin Hanslin som også hadde ansvaret for hvert sitt tema.

Hovedkonklusjoner fra gruppearbeidet

- Begrensede ressurser er den viktigste flaskehalsen for gjennomføring, slik som tilgang på utstyr, folk og kompetanse. Midler kan søkes hos Miljødirektoratet til kommunedelplan for naturmangfold og hos Statsforvalteren til tiltak for ville pollinerende insekter.
- Sett konkrete og realistiske mål for tiltaket og evaluer måloppnåelse gjennom dokumentasjon.
- Sørg for god forankring i organisasjonen med god kommunikasjon og samhandling mellom planleggende og utførende i hele prosessen slik at en kan sikre tilstrekkelig midler til gjennomføring og oppfølging, få skjøtsel inn i driftsplaner og årshjul, få med nøkkelpersoner og ildsjeler, kartfesting inn i GIS løsninger osv.
- God informasjon om tiltaket til innbyggerne er viktig, gjerne med involvering, og kan følges opp i flere kanaler som skilting, sosiale media, lokalaviser osv.
- Bedre samarbeid om kunnskapsoppbygging, erfaringsutveksling og utstyr mellom kommuner bør etableres. Nettverksmøter, gode eksempler, feltdager, osv. Samarbeid om innkjøp av plantemateriale kan også utnyttes.
- Det er behov for mer faglig kompetanse på gjennomføring (jord, vegetasjon, metoder, skjøtsel) og drift inkludert veiledermaterieill tilpasset lokale forhold.

Mer detaljert oversikt over innspill fra de fem gruppene

Gruppe 1 - INFORMASJON UT TIL INNBYGGERNE

- Skilte ved behov (men kan ikke brukes over alt)
- QR-kode og «her kan du lese mer»
- Bruk av nettsider, sosiale medier, lokalaviser, lokal tv
- Tydelige målgrupper – rett kanal til rett målgruppe (avis, Instagram...)
- Tydelig info
- Riktig info – unngå feilinformering, taper troverdighet på sikt
- Info mellom planlegger/ utfører

- Drift er en god nøkkel til info ut/ ansikt utad
- Praktisk info. Ta med skoleklasser ut, bruke praktisk arbeid som læring, barn viderefører info
- Kreativ informering, gjerne visuell
- Skape engasjement
- Dele positive eksempler – slik kan det bli
- Dele konsekvenser – slik blir det hvis ikke
- Konkurranser
- Betalt dugnad
- God mediestrategi
- God plan internt – drift får mye ris
- Kan andre fagmiljø bidra?

Gruppe 2 – KOMPETANSE – BEHOV INTERNT

Generelt tilbakemeldinger om at det er behov og ønske om økt kompetanse.

Tema som ble nevnt hvor det var behov for/ønske om økt kompetanse og informasjon:

- Skjøtsel av blomstereng
- Etablering av blomstereng, og hvordan plukke ut egnede områder/arealer
- Informasjon om nøkkelarter/relevante arter
- Hvordan få til rette arter på rett sted
- Anleggsmetodikk
- Praktisk erfaring, og gode måter å overføre erfaring
- Hvordan få temaet inn i årshjul og drift
- Hvordan gå fra urbant landskap til blomstereng, og få inn mer «vilt» i sentrumsområder
- Kunnskap inn i arealforvaltningen, f.eks. ved reguleringsplaner og konsekvensutredninger; hvor skal en legge lista rundt kunnskapsgrunnlaget?

Metoder for kompetanseheving som ble nevnt

- Kurs, gjerne årlig. Legges til senvinter, slik at en kan planlegge driftsåret. Gjerne tilpasset lokale forhold. Noen kurs kan gjerne være praktiske. Informasjon om hvilke støtteordninger som finnes både for etablering av blomstereng/leveområder og skjøtsel
- Etablering av nettverk, med nettverksmøter (gjerne om spesifikke tema) og bruke Teams, hvor en kan stille spørsmål og diskutere. Hvem skal «drive» nettverket? Kan Statsforvalteren ha en slik rolle?
- Samarbeid mellom kommuner, f.eks. ved innkjøp
- Kurs rettet mot landbruket/landbruksforvaltning
- Lage lokal blomstermeny
- Enkle håndbøker med informasjon om hvordan en gjør
- Viktig at det settes av ressurser til både kompetanseheving og drift

- Samarbeid mellom «plan» og «drift» i kommuner; avdelingene har ulike hverdager og kanskje ulike mål og strategier
- Viktig med forankring, og politiker-opplæring
- Rett kompetanse på rett sted
- Holdninger og kunnskap er viktig, hvordan engasjere og få folk til å «bry seg»? Skape beundring? Fortelle historier om naturen som engasjerer følelsesmessig
- Nødvending med formidling både internt og eksternt
- Bruke sosiale medier for holdningsskapende arbeid og informasjon

Gruppe 3: HVORDAN FÅ KOMMUNENE MED I POLLINATORSTRATEGIARBEIDET

- Kan søke midler fra Miljødirektoratet til kommunedelplan for naturmangfold
- Hvem skal ta initiativet? Kommunen, landbruket/grunneiere, innbyggere?
  - o Barnehager, skoler; lage infoplakater i barnehøyde
  - o Infoskilt; bilder/illustrasjoner, QR-koder
- Mediestrategi
- Samarbeid mellom kommuner
- Få med seg folk som faktisk skal gjøre det praktiske arbeidet fra starten – i planleggingsfasen
  - o Ressurser, tid
- Ledelsen har mye å bety – positive eller negative, kan fremskynde eller bremse tiltak
- Statsforvalteren: kan påvirke på politisk nivå, har møter med politikere (i det minste ordførere), kan gi tilskudd
- Kan møte motstand hos innbyggere også
  - o Synes det er «stygt» når det anlegges blomstereng/slutter å slå
- Midler til vedlikehold og drift er en begrensning
- Formidling til folk
- Miljødirektoratet kan ikke stille krav til kommunene, men trekke frem gode eksempler og oppfordre
  - o Stimuleringstilskudd
- Miljødirektoratet opplever at det står mest på ressurser
- Støtte opp om det som allerede finnes; ressurser, engasjement, kunnskap, osv.
- Garantivedlikehold fra entreprenør på nye anlegg kan med fordel forlenges til 5 år
- Time kommune: det står på ressurser i små kommuner. Stort nok å bare ha en naturplan.
  - o Viktig å ha en driftsstrategi for kommunale areal
- Det kreves ofte en eller flere ildsjeler som tar initiativ, enten internt i administrasjon eller politisk, fordi det er ikke et krav at kommuner skal ha en plan
- Nettverksbygging/erfaringsutveksling
- Plan vs. drift – det er i driftsverden det skjer ting
- Gjøre ting skikkelig (f.eks. klippe rene fine kanter rundt et område) – skaper større aksept
- Begrensninger
  - o Penger
  - o Kapasitet hos personalet

- Politisk vilje for å få det vedtatt
  - Blir «plan-leie»
  - Være smarte i måten man lager planer på – samle under større samlesekker som «økosystemtjenester»
  - Ofte administrasjon som tar initiativ til nye planer
- Få en plan til å virke så fort som mulig, slik at man kan vise til resultater.

Ønske om flere/oftere møter for erfaringsutveksling mellom kommuner. Timing: mange fra drift er travle i mai – burde vært på vinteren.

Gruppe 4. METODER - HVA FUNGERER

- Ulike metoder for etablering er ikke systematisk testet ut. Endret slåtte/klipperegime er det mest vanlige med redusert frekvens første halvdel av sommeren, men også noe innplanting og innsåing er testet. Slått materiale fjernes i en del tilfeller. Noen få gode eksempler på vellykkede tiltak.
- Det gjøres lite forarbeid for prioritering og valg av steder og metoder. Målformulering er ofte noe vag og følges sjelden opp med dokumentasjon.
- Dokumentasjon av effekter er lite systematiske, f. eks effekten av å slippe opp gras på blomsterressurser. Dokumentert god effekt på kort sikt for noen småskala tiltak (bytte ut jord, så inn)
- Svært få eksempler på vurderinger av hvordan tiltak kan passe inn i landskapet. Unntaket er noen vurderinger av korridorer for pollinatorer.
- Begrensede ressurser er den viktigste flaskehalsen for gjennomføring, slik som tilgang på utstyr, folk og kompetanse. Ferieavvikling er styrende for tidspunkt for skjøtsel noe som ofte gir suboptimal skjøtsel. Svak forankring i organisasjonen er også medvirkende og andre prioriteringer som trafiksikkerhet, kontroll av fremmede arter og hensyn til drift på naboarealer kan være avgjørende.
- Mangel på kompetanse gjelder også naturtyper og arter, og hvordan ulike deler av landskapet kommunen drifter bidrar med ressurser til pollinatorer (prydplantinger, plener, kanter, skoger osv)
- Det er behov for veiledermaterieil for ulike deler av gjennomføring og drift tilpasset lokale/regionale forhold.
- Samarbeid om utstyr og innkjøp av plantemateriale mellom kommuner ser ut til å kunne løse noen av flaskehalsene. Gode eksempler på gjennomførte tiltak.

Gruppe 5. KOBLING MELLOM PLANER OG DRIFT

Etabler god kommunikasjon mellom administrasjon og drift og innen hhv drift og administrasjon.

Nye planer krever (ofte) mer penger/folk/arbeidskapasitet

Involvering av drift i planfasen er en fordel. Kan peke på hva som krever mer ressurser, prioritere områder og tiltak, og andre praktiske forhold

Få informasjon ut, både til drift som skal gjennomføre (f.eks. skilting) og innbyggere.

Kompetanse og kontinuitet er bra! Når det ikke er mulig, så er det viktig med et rammeverk, god kunnskap som er kartfesta, og rutiner som opprettholder kvaliteten på arbeidet.

Folk som ser verdien av å gjøre noe bra for naturen.

Årshjulet til drift er et viktig utgangspunkt for planer.